

0. Sammenfatning

0.1 Indledning

Informationssamfundet Danmark - en statistisk mosaik er det første forsøg på at opfylde det meget betydelige brugerbehov der er for statistik om Informationssamfundet. Publikationen belyser Informationssamfundet ud fra en række forskellige tilgange som *udbudssiden* i form af IT-erhvervene, deres beskæftigelse og arbejdsstyrkens IT-uddannelser, produktion og im- og eksportforhold og *efterspørgselsiden* i form af virksomhedernes og familiernes anvendelse af IT og elektronisk handel.

Udenlandske sammenligninger

Informationssamfundet er i sin natur af global karakter. Derfor er det ikke tilstrækkeligt med statistiske informationer om informationssamfundet i Danmark. For at kunne forstå og perspektivere udviklingen i Danmark, er det nødvendigt at sammenholde den danske udvikling med udviklingen i andre lande. I denne publikation er der derfor inddraget udenlandske data - i første række fra de andre nordiske lande.

Afgrænsning

Informationssamfundet Danmark - en statistisk mosaik præsenterer statistik udarbejdet af Danmarks Statistik, hvilket betyder, at væsentlige elementer i forståelsen af det danske Informationsamfund, fx hele infrastrukturen, ikke er medtaget i denne publikation. Officiel statistik udarbejdet af andre offentlige myndigheder eller statistiske oplysninger fra private kilder er ikke medtaget i denne publikation. Som titlen antyder, er der tale om en sammenstilling af en række forskellige, eksisterende statistikker, der hver giver sit bidrag til helhedsbilledet af det danske informationsamfund, men da den officielle statistikproduktion endnu ikke er fuldt udbygget, mangler der stadig (betydelige) dele i at kunne præsentere en fuldt færdig og beskrivende mosaik.

0.2 IT-erhvervene

IT-erhvervene, der omfatter i alt 20 enkeltbrancher, kan opdeles i følgende branche-grupper; IT-industri og IT-serviceerhverv, der igen kan inddeles i IT-engroshandel, Telekommunikation og IT-konsulentvirksomhed. Der findes i alt næsten 13.000 firmaer i de danske IT-erhverv. Hovedparten findes inden for IT-konsulentvirksomhed (71 pct.), efterfulgt af IT-engroshandel (21 pct.), IT-industri (7 pct.) og Telekommunikation (1 pct.).

Firmaer

I perioden 1992 - 1998 har IT-erhvervene haft en stigning fra 10.631 firmaer i 1992 til 12.860 i 1998, eller en vækst på i alt 21 pct., mod et stagnerende antal firmaer i den private sektor generelt. Det er især inden for IT-konsulentvirksomhed, at der har været tale om en særdeles markant vækst i antallet af firmaer - fra 6.349 i 1992 til 9.172 firmaer i 1998, eller en vækst på 44 pct. Inden for såvel IT-industri som IT-engroshandel har antallet af firmaer været svagt faldende i perioden 1992 - 1998.

Beskæftigelseskoncentration

IT-erhvervene er endvidere kendetegnet ved, at en relativ større andel af beskæftigelsen er koncentreret i de store virksomheder med 100 eller flere fuldtidsansatte. I Telekommunikation er hele 92 pct. af de beskæftigede ansat i de store virksomheder, mens det drejer sig om 69 pct. i IT-industrien. For industrien generelt er den tilsvarende andel 59 pct., mens koncentrationen i serviceerhvervene generelt er på 32 pct.

Andel af den private sektor

IT-erhvervene beskæftigede i 1998 6,8 pct. af den samlede beskæftigelse i den private sektor. Denne andel er steget fra 6,1 pct. i 1992. IT-engroshandel og IT-konsulentvirksomhed er de beskæftigelsesmæssigt største branchegrupper med 2,1 resp. 2,0 pct. af de beskæftigede i den private sektor i 1998.

Omsætning

IT-erhvervenes samlede omsætning udgjorde i 1998 163 mia. kr., hvoraf 52 pct. blev skabt i IT-engroshandel, efterfulgt af IT-konsulentvirksomhed (19 pct.), Telekommunikation (16 pct.) og IT-industri (13 pct.). IT-erhvervene i Danmark har op igennem 1990'erne fået en voksende økonomisk betydning, idet den samlede omsætning er

steget med 85 pct. fra 88 mia. kr. i 1992 til 163 mia. kr. i 1998. Til sammenligning er den samlede omsætning i den private sektor steget med 28 pct. i samme periode - svarende til en stigning i IT-erhvervenes andel af den samlede omsætning fra 6,6 pct. i 1992 til 9,5 pct. i 1998.

<i>Værditilvækst</i>	IT-erhvervene - uden Telekommunikation, hvor oplysninger om værditilvæksten ikke foreligger - genererer ligeledes en stadigt stigende del af den samlede værditilvækst i den private sektor, stigende fra 6,8 pct. i 1992 til 8,5 pct. i 1998. IT-erhvervene havde i 1998 en samlet værditilvækst på 51 mia. kr., hvoraf IT-engroshandel og IT-konsulentytelser begge stod for 40 pct. og IT-industrien for de resterende 20 pct.
<i>Værditilvækst pr. fuldtidsansat</i>	Værditilvæksten pr. fuldtidsansat kan betragtes som et mål for produktiviteten. I den private sektor som helhed er produktiviteten vokset fra 482.000 kr. i 1992 til 547.000 kr. pr. fuldtidsansat i 1998 - en vækst på 14 pct. IT-erhvervene har i samme periode haft en vækst på 29 pct., idet værditilvæksten pr. fuldtidsansat er steget fra 565.000 kr. i 1992 til 732.000 kr. i 1998. I IT-konsulentvirksomhed er værditilvæksten pr. fuldtidsansat helt oppe på 864.000 kr. i 1998. IT-industrien har i 1998 en værditilvækst på 537.000 kr. pr. fuldtidsansat, hvilket er højere end gennemsnittet (524.000 kr.) i industrien.
<i>Tilgang af nye virksomheder</i>	IT-erhvervenes dynamiske udvikling kan også illustreres ved tilgangen af nye virksomheder. Der blev i 1998 etableret 1.658 nye virksomheder inden for IT-erhvervene mod 996 nye virksomheder i 1992, hvilket er en stigning på 66 pct. Det er især inden for IT-konsulentvirksomhed, at stigningen i antallet af nye virksomheder har fundet sted. IT-erhvervenes betydning for tilgangen af nye virksomheder kan aflæses af, at der i alt etableres ca. 15.000 nye virksomheder inden for de private byerhverv årligt.
<i>Etableringsandel</i>	Dynamikken kan endvidere illustreres ved etableringsandelen, dvs. antal nye virksomheder i forhold til den samlede virksomhedsbestand. Etableringsandelen inden for IT-erhvervene ligger på 13 pct. i 1998 mod kun 7 pct. for de øvrige erhverv. Inden for IT-konsulentvirksomhed er etableringsandelen på 16 pct.
<i>Omsætning i de nordiske lande</i>	Trods den betydelige vækst i IT-erhvervene i Danmark, ligger væksten i Sverige og Finland betydeligt over den danske, specielt i IT-industrien. Hvor omsætningen i den danske IT-industri voksede med 23 pct. i perioden 1995-1998, var væksten i Sverige 61 pct. og i Finland hele 110 pct. For IT-serviceerhvervene har væksten i omsætningen i perioden 1995-1998 været relativt ensartet for Danmark (41 pct.), Norge (38 pct.) og Sverige (34 pct.), mens Finland fremviser en vækst på 72 pct.
<i>Værditilvækst i de nordiske lande</i>	IT-erhvervene har relativt størst betydning i Finland, hvor de skabte 11 pct. af den samlede værditilvækst i den private sektor i 1998, i Sverige er andelen 10 pct. efterfulgt af Danmark (9 pct.) og Norge (5 pct.). Der er en betydelig forskel i IT-erhvervenes struktur i de nordiske lande, idet IT-industri er dominerende især i Finland (mere end halvdelen af IT-erhvervenes samlede værditilvækst) og Sverige (34 pct.), mens IT-engroshandel er den største branchegruppe i Danmark med lidt under 40 pct. af den samlede værditilvækst i IT-erhvervene.

0.3 Produktion, import og eksport af IT-varer

<i>Produktion af IT-varer</i>	Dette kapitel omhandler udelukkende de fysiske informations- og kommunikationsteknologiske varer, der kan defineres som IT-varer. Industrien producerede i 1999 IT-varer til en værdi af 20,4 mia. kr. Der er således tale om en fordobling i dansk industris produktion af IT-varer siden 1993, mens industriproduktionen generelt er vokset med 31 pct. i samme periode. Telekommunikationsudstyr er den største varegruppe repræsenterende en produktionsværdi på 7,7 mia. kr. (38 pct.), efterfulgt af varegrupperne Måleudstyr (26 pct.), Elektronikkomponenter (16 pct.) og Forbruger-elektronik (15 pct.).
-------------------------------	---

<i>IT-industris andel af produktionen</i>	IT-industrien står for næsten 90 pct. af den samlede produktion af IT-varer i Danmark. Det gælder for alle varegrupper bortset fra Måleudstyr mv., hvor en relativ stor del af produktionen (40 pct.) blev produceret af brancher uden for IT-industrien.
<i>IT-varegrupper</i>	Knap halvdelen af produktionsværdien af Telekommunikationsudstyr stammer fra produktionen af Sendere og modtagere. Varegruppen Forbrugerelektronik er ligeledes domineret af en enkelt vare, nemlig Højttalersystemer. I varegruppen Computere er dominansen endnu tydeligere, idet varegruppen Andre enheder til automatiske databehandlingsmaskiner udgør hele 56 pct. Inden for Elektriske komponenter er Kredsløb og Halvlederkomponenter de vigtigste grupper med 25 pct. hver.
<i>Import og eksport af IT-varer</i>	Såvel im- som eksporten af IT-varer har været stigende i perioden 1996 til 1999. Importen udgjorde i 1999 41,6 mia. kr. mod 31,9 mia. kr. i 1996 - en stigning på 31 pct. Eksporten er i samme periode vokset fra 21,4 mia. kr. til 30,7 mia. kr. - en stigning på 43 pct. Der er således tale om, at importen af IT-varer er langt større end eksporten, men samtidig har stigningen i eksporten været relativt større end i importen.
<i>Importens og eksportens andel af den samlede udenrigshandel</i>	IT-vareimporten udgør 13 pct. af den samlede import, mens eksporten af IT-varer udgør 9 pct. af den samlede eksport. Computere udgør 40 pct. af den samlede import og 21 pct. af den samlede eksport. Den næststørste varegruppe i importen er Telekommunikationsudstyr, der udgør godt en fjerdedel af importen, men hele 36 pct. af eksporten, hvilket gør Telekommunikationsudstyr til den vigtigste IT-eksportvare.
<i>IT-udenrigshandel i de nordiske lande</i>	En sammenligning med de øvrige nordiske lande viser en tydelig forskel landene imellem. Sverige og Finland har begge overskud på deres IT-handelsbalance, idet eksporten overstiger importen, mens Danmark, Island og Norge alle har et handelsunderskud. Specielt for Finland har IT-vareeksporten stor betydning, idet den udgør 22 pct. af den samlede eksport i 1999, mens den svenske eksportandel er 18,5 pct. Importandelene svinger mindre mellem de nordiske lande, og igen fremviser Finland den største andel, idet importen af IT-varer udgør 17 pct., mens importandelen er 16 pct. i Sverige.

0.4 IT-serviceydelser og -handel

<i>Omsætning i IT-konsulentvirksomhed</i>	Dette kapitel omhandler en mere afgrænset del af IT-erhvervene, nemlig IT-konsulentvirksomhed og detailhandel med IT-produkter. Firmaerne inden for IT-konsulentvirksomhed omsatte i 1999 for godt 30 mia. kr., hvoraf næsten halvdelen af omsætningen var konsulentytelser, mens 19 pct. var salg af software. En af de nye produktgrupper er Internetservice, der i 1996 udgjorde under 1 pct. af den samlede omsætning. Denne andel er i 1999 steget til 6 pct.
<i>Omsætning i IT-detailhandel</i>	IT-detailhandel indgår ikke i OECD's officielle definition af IT-erhvervene, og er derfor behandlet separat i dette kapitel. IT-detailhandel omsatte i 1998 for 10,5 mia. kr.; hvilket er en vækst på 16 pct. siden 1992. IT-detailhandelen har således haft en mindre vækst end detailhandelen generelt i samme periode. Det skyldes bl.a., at en ikke ubetydelig del af detailhandelen med Radio og tv-udstyr mv. foregår fra ikke-specialiserede detailhandelsforretninger som supermarkeder, varehuse og stormagasiner (lidt over 25 pct.). Endvidere skal det markante, kontinuerlige fald i prisindekset for pc'er og tilbehør i hele perioden tages i betragtning, når omsætningsudviklingen for IT-detailhandel sammenholdes med anden detailhandel.

0.5 Beskæftigelsen i IT-erhvervene

<i>Fuldtidsansatte og beskæftigelse</i>	Kapitel 5 viser, at der i perioden 1992-1998 har været en stigning i antallet af fuldtidsansatte i IT-erhvervene fra 68.500 til 87.800, svarende til 28 pct., hvorimod den private sektor i samme periode har haft en stigning på 13 pct. IT-erhvervene beskæftigede i 1998 8,1 pct. af de beskæftigede i den private sektor.
---	---

Tilgangen i beskæftigelsen har primært fundet sted inden for IT-konsulentvirksomhed og Telekommunikation. IT-erhvervenes beskæftigelse er relativt jævnt fordelt mellem de fire hovedområder med hhv. 21 pct. i IT-industri, 31 pct. i IT-engroshandel, 21 pct. i Telekommunikation, og 27 pct. i IT-konsulentvirksomhed.

<i>Lønsum</i>	IT-erhvervenes lønsum udgjorde i 1998 30 mia. kr., svarende til en stigning på 47 pct. fra 1992 til 1998. Lønsummens fordeling på hovedområderne følger i store træk beskæftigelsesudviklingen, men Telekommunikation har dog haft den største vækst i denne periode.
<i>Geografisk fordeling af arbejdssteder og beskæftigelse</i>	En geografisk fordeling af IT-erhvervene viser en koncentration af både antallet af arbejdssteder og beskæftigede øst for Storebælt, hvor 64 pct. af arbejdsstederne, og 60 pct. af beskæftigelsen findes. De tilsvarende andele for den private sektor som helhed er hhv. 48 pct. og 45 pct. Det er især IT-konsulentvirksomhed og IT-engroshandel, der er koncentreret i den østlige del af Danmark. Beskæftigelsen i IT-industrien ligger for 60 procents vedkommende vest for Storebælt.
<i>Geografisk fordeling af lønsummen</i>	65 pct. af IT-erhvervenes lønsum er koncentreret øst for Storebælt. Også for den private sektor som helhed er lønsummen koncentreret øst for Storebælt - lønniveauet er således højere øst end vest for Storebælt. Øst for Storebælt er beskæftigelsen i IT-erhvervene koncentreret i 3 amter, hhv. Københavns Amt, Frederiksborg Amt og Københavns Kommune. I det vestlige Danmark er IT-erhvervenes beskæftigelsesandel lavere end landsgennemsnittet i samtlige amter, bortset fra Århus Amt.
<i>Andel af mænd og kvinder i IT-erhvervene</i>	De beskæftigede i IT-erhvervene adskiller sig på visse punkter fra de beskæftigede i den private sektor som helhed. Andelen af mænd er lidt højere, 68 pct., end andelen af mænd i den private sektor (65 pct.). IT-industrien er det område, hvor kvindeandelen er størst, i alt 41 pct., mens IT-konsulentvirksomhed har den laveste andel af kvinder (26 pct.).
<i>De beskæftigedes alder</i>	Generelt er de beskæftigede i IT-erhvervene lidt ældre end de beskæftigede i den private sektor som helhed. Hvor der generelt er 36 pct. under 30 år, er kun 26 pct. af de beskæftigede i IT-erhvervene under 30 år. Der er dog også branchemæssige forskelle inden for IT-erhvervene, hvor Telekommunikation har en højere andel af beskæftigede på 50 år eller derofter, hvorimod der er en større koncentration af beskæftigede inden for IT-konsulentvirksomhed i aldersgruppen 25-44 år.
<i>De beskæftigedes anciennitet</i>	De beskæftigede i IT-erhvervene har gennemsnitligt kortere anciennitet end de beskæftigede i den private sektor: hvor 50 pct. af de beskæftigede i den private sektor har under 3 års anciennitet, er den tilsvarende andel i IT-erhvervene 58 pct. Inden for Telekommunikation er andelen 70 pct.
<i>De beskæftigedes uddannelse</i>	Uddannelsesniveaudet inden for IT-erhvervene er højere end i den private sektor som helhed. 28 pct. af de beskæftigede i IT-erhvervene har en videregående uddannelse, mod 13 pct. i den private sektor i alt.
<i>Iværksætternes køn, alder og uddannelse</i>	Iværksætterne inden for IT-erhvervene adskiller sig fra iværksættere i de øvrige erhverv ved en markant større andel af mandlige iværksættere, i alt 92 pct., hvorimod andelen i de øvrige erhverv er 68 pct. Iværksætterne inden for IT-erhvervene er også yngre, idet 29 pct. var under 24 år, mod 16 pct. i de øvrige erhverv. Ser man på andelen af iværksættere med erhvervsuddannelse, er den på samme niveau i IT-erhvervene som i de øvrige erhverv; dog er der relativt flere inden for IT-erhvervene, der har en mellemlang eller lang videregående uddannelse, 24 pct. mod 12 pct. i de øvrige erhverv.
<i>Iværksætternes erhvervserfaring og branchekendskab</i>	Iværksætterne i IT-erhvervene har generelt kortere erhvervserfaring end andre iværksættere. 35 pct. af iværksætterne inden for IT-erhvervene havde mindre end 3 års erhvervserfaring, hvorimod andelen i de øvrige erhverv var 22 pct. Tilsvarende

havde flere af iværksætterne i de øvrige erhverv erhvervserfaring på 9 eller flere år (45 pct.), mod kun 35 pct. inden for IT-erhvervene. Branchekendskab er også mindre udbredt blandt iværksætterne i IT-erhvervene end blandt de øvrige iværksættere - kun 12 pct. havde branchekendskab før opstart af virksomheden, mens 23 pct. i de øvrige brancher havde et forudgående branchekendskab.

Sammenholdes aldersfordelingen, erhvervserfaringen og uddannelsesniveaue hos iværksætterne inden for IT-erhvervene, tyder dette på, at disse iværksættere starter virksomhed umiddelbart eller få år efter afslutningen af deres uddannelse, og de har derfor ikke opnået hverken erhvervserfaring eller branchekendskab.

Beskæftigelsen i IT-erhvervene i de nordiske lande En sammenligning af udviklingen i IT-erhvervenes beskæftigelse i de nordiske lande viser, at Danmark, på trods af den store vækst i IT-erhvervenes beskæftigelse, ligger på et lavere niveau end navnlig Finland og Sverige, hvis beskæftigelsesudvikling har været markant. IT-erhvervene har størst betydning i Sverige, hvor de udgør 9,6 pct. af beskæftigelsen i den private sektor, fulgt af Finland (8,4 pct.), Danmark (8,1 pct.), Norge (5 pct.) og Island (3,7 pct.). IT-industrien har langt den største betydning i Finland og Sverige, mens IT-serviceerhvervene er størst i Sverige og Danmark.

IT-serviceerhvervenes beskæftigelsesmæssige tyngdepunkt varierer mellem de nordiske lande: I Sverige, Finland og Norge er IT-konsulentvirksomhed det største serviceerhverv, mens Danmark er det eneste nordiske land, hvor IT-engroshandel har den største beskæftigelse. Island har som det eneste af de nordiske lande en næsten ligelig fordeling af beskæftigelsen mellem de tre IT-serviceerhverv. Koncentrationen af beskæftigelsen i store virksomheder er mest udpræget i svensk og finsk IT-industri, mens IT-serviceerhvervenes beskæftigelse er mest koncentreret i Finland og Danmark.

0.6 Arbejdsstyrkens IT-stillinger og kompetencer

IT-stillinger 92.900 personer var ved udgangen af 1998 ansat i en IT-stilling, og heraf 60.600 i primære IT-stillinger, dvs. stillinger der direkte har IT som arbejdsområde, mens 32.300 var ansat i sekundære IT-stillinger, hvis indhold i varierende omfang inddrager IT som arbejdsområde eller -redskab. 72 pct. af de, der var ansat i primære IT-stillinger, var beskæftiget inden for Industri, Handel, hotel og restaurationsvirksomhed eller Forretningsservice.

IT-stillinger fordelt på brancher 29 pct. af samtlige ansatte i primære IT-stillinger fandtes inden for Forretningsservice - og hovedparten heraf inden for en enkelt branchegruppe, nemlig IT-konsulentvirksomhed. Industri og forsyningsvirksomhed beskæftigede i alt 14.800 personer og Handel, hotel og restaurationsvirksomhed 11.800 personer i primære IT-stillinger, svarende til hhv. 24 pct. og 19 pct. af alle ansatte i primære IT-stillinger. Knap 40 pct. af de i alt ca. 32.300, der var ansat i sekundære IT-stillinger, var beskæftiget inden for Industri og forsyningsvirksomhed, som dermed havde en relativt større andel af personer i sekundære end primære IT-stillinger.

Landbrug og råstofudvinding samt Offentlig administration, Undervisning mv. er blandt de områder, hvis andel af IT-stillinger er lavt sammenholdt med den relative andel af den samlede beskæftigelse, som de repræsenterer.

IT-uddannelser 57.000 personer havde ved udgangen af 1998 gennemført en IT-uddannelse, og heraf var 51.500 ansat i en oplyst branche, hvilket svarer til 2 pct. af samtlige beskæftigede. 20.400 havde gennemført en primær IT-uddannelse, og 36.600 en sekundær IT-uddannelse. Mere end hver tredje af de beskæftigede personer med en primær IT-uddannelse var ansat inden for Forretningsservice, mens Offentlig administration, Undervisning mv., samt Handel, hotel og restaurationsvirksomhed beskæftigede hhv. 17 pct. og 16 pct. af samtlige beskæftigede med en primær IT-uddannelse. Industri og forsyningsvirksomhed beskæftiger 13 pct. af de personer, der har en primær IT-uddannelse, men 30 pct. af de sekundært IT-uddannede.

12 Sammenfatning

Udbud og efterspørgsel af IT-kvalificeret personale

De 92.900 IT-stillinger kan betragtes som efterspørgslen efter IT-kvalificeret personale, og de 51.500 IT-uddannede som udbuddet af personer med formelle IT-kvalifikationer. Ved at kombinere oplysninger om IT-uddannelser og IT-stillinger, fås et indtryk af sammenhængen mellem udbud og efterspørgsel, som bl.a. viser, at det langt fra er alle IT-uddannede, der faktisk bestrider en IT-stilling - i praksis kun halvdelen. Det indebærer, at mange ansatte i IT-stillinger faktisk ikke har en formel IT-uddannelse som baggrund, i alt 73 pct. En branchefordeling viser, at Forretningsservice, herunder primært IT-konsulentvirksomhed, er den branchegruppe, hvor der er flest ansatte med formelle kvalifikationer, der er ansat i IT-stillinger. Samtidig er der dog i alt 9.200 af de ansatte i IT-stillinger, der ikke har en IT-uddannelse, mod 5.600, der har en formel IT-uddannelse som baggrund. Offentlig administration og Undervisning mv. skiller sig ud fra de øvrige branchegrupper ved at beskæftige en stor andel af IT-uddannede, der ikke er ansat i IT-stillinger.

IT-efteruddannelse

IT-kursister udgjorde 76 pct. af kursisterne på Åben Uddannelse ved erhvervsskolerne i 1998/99, og det er en stigning på 66 procentpoint fra 1992/93, hvor antallet af kurser, herunder datanom, datamatiker, pc-bruger, edb-assistent mv. blev registreret første gang. Pc-bruger-uddannelsen tegner sig for størstedelen af kursusaktiviteter på Åben Uddannelse, efter en markant stigning fra 3.662 personer i 1997/98 til 27.860 personer i 1998/99, der fuldførte og bestod et eller flere kurser på uddannelsen. Kurserne inden for uddannelsen til pc-bruger synes dermed at være blevet den foretrukne vej til IT-opkvalificering.

0.7 IT-anvendelse i virksomheder

Anvendelse af IT

90 pct. af virksomhederne med 10 eller flere ansatte, og næsten samtlige virksomheder med 100 eller flere ansatte anvender IT. Der er branchemæssige forskelle i udbredelsen af IT, hvor yderpunkterne udgøres af Forretningsservice, hvor 95 pct. af virksomhederne anvender IT, mens kun 80 pct. af virksomhederne inden for Bygge- og anlægsvirksomhed anvender IT.

Adgang til Internettet

Blandt de virksomheder, der anvender IT, havde 83 pct. adgang til Internettet i 1999, og andelen forventedes at stige til 91 pct. i løbet af 2000. Samme branchemæssige forskelle gør sig gældende som for udbredelsen af IT, idet Bygge- og anlægsvirksomhed har den laveste andel af virksomheder med adgang til Internettet (71 pct.), mens Forretningsservice nærmer sig en andel på 100 pct.

Andel med egen hjemmeside

Af de virksomheder, der havde adgang til Internettet i 1999, havde 63 pct. egen hjemmeside, og 85 pct. forventede at få det inden udgangen af 2000. Andelen med egen hjemmeside er højest blandt de større virksomheder, idet 77 pct. af virksomhederne med 100 eller flere ansatte havde egen hjemmeside i 1999, mens den tilsvarende andel for virksomheder med 10-19 ansatte var 58 pct. Inden for Handel, hotel- og restaurationsvirksomhed, der som helhed har en lav andel af virksomheder med hjemmeside, skiller Hotel- og restaurationsvirksomhed sig ud med en andel på 90 pct. Inden for Industrien udgøres de branchemæssige yderpunkter af hhv. Træ, papir og grafisk industri, hvor 74 pct. havde egen hjemmeside, og Nærings- og nydelsesmiddelindustrien, der havde den laveste andel på 49 pct.

Anvendelse af Internettet

I den faktiske anvendelse af Internettet sondres mellem tre typer af anvendelse, hhv. generel anvendelse, virksomheden som kunde og virksomheden som leverandør. Den generelle anvendelse er mest udbredt; fx blev Internettet brugt til informationssøgning i 86 pct. af virksomhederne med internetadgang. Ca. halvdelen anvendte Internettet til finansielle transaktioner og udveksling af informationer til og fra offentlige myndigheder.

I egenskab af kunde benyttede 70 pct. af virksomhederne Internettet til informations-søgning om leverandører, 43 pct. modtog digitale varer/ydelse, mens 37 pct. havde afgivet ordrer elektronisk.

60 pct. af virksomhederne med internetadgang markedsfører sig via Internettet, hvilket er den hyppigste anvendelse på leverandørsiden. Det næsthypigste anvendelsesområde var modtagelse af ordrer via hjemmeside, som dog kun blev benyttet af 20 pct. af virksomhederne.

Internet-handel Internet-handelen forventes at stige i de kommende år, dels fordi flere virksomheder vil handle over Internettet, og dels fordi den enkelte virksomheds andel af omsætningen, der stammer fra internet-handel, forventes at stige. Omkring 10 pct. af virksomhederne havde omsætning via Internettet i 1999. Niveauet er dog lavt: for 2 ud af 3 virksomheder med internetsalg udgør det under 5 pct. af den samlede omsætning.

Barrierer for anvendelse af IT En øget anvendelse af IT, herunder også adgang til Internettet mv., har visse barrierer. For hurtig introduktion af nye versioner af software er en væsentlig barriere for anvendelsen af IT for 20 pct. af virksomhederne. En tredjedel af virksomhedernes anser risikoen for hacking/virus for at være den væsentligste barriere for anvendelsen af Internettet, mens 30 pct. finder, at deres varer/ytelser ikke egner sig til elektronisk handel.

Iværksætternes anvendelse af IT Blandt indehaverne af de nyetablerede virksomheder (iværksætterne), der typisk er små virksomheder med ingen eller kun få ansatte, brugte 55 pct. Internettet, men udbredelsen af Internettet varierer med iværksætternes alder og køn. De yngste iværksættere er således de hyppigste brugere, og blandt mandlige iværksættere er andelen, der bruger Internettet i virksomheden 65 pct., mens den tilsvarende andel for de kvindelige iværksætteres vedkommende er 45 pct. Iværksætterne anvender primært Internettet til generelle formål. Således brugte mere end halvdelen af iværksætterne Internettet til informationssøgning, mens hver tredje brugte det til administrative formål. Branchemæssige forskelle gør sig også gældende for iværksætterne, og Forretningsservice er også i denne gruppe af virksomheder den branche, der anvender Internettet hyppigst.

IT-anvendelse i de nordiske lande I international sammenhæng hører Danmark til den førende halvdel blandt udvalgte, industrialiserede lande med hensyn til virksomhedernes adgang til Internettet. Blandt de nordiske lande ligger Finland i spidsen med en internetudbredelse i virksomhederne på 85 pct., fulgt af Danmark og Sverige (begge 78 pct.), mens der i Norge er 66 pct. af virksomhederne, der har adgang til Internettet. Forskellen mellem de nordiske lande er større, når det gælder udbredelsen af hjemmesider: Sverige har den største andel af virksomheder med egen hjemmeside (57 pct.), fulgt af Danmark (53 pct.), Finland (49 pct.) og Norge, hvor kun hver tredje virksomhed havde egen hjemmeside i 1999.

0.8 Familiernes IT-anvendelse

Familiernes besiddelse af IT-forbrugsgoder Den statistiske gennemgang af familiernes IT-anvendelse og -forbrug viser, at IT er blevet en del af danskernes hverdag. Der har i anden halvdel af 1990'erne været en stigning i familiernes besiddelse af en række IT-forbrugsgoder som pc/hjemme-computer, mobiltelefon og adgang til Internet.

Familiernes forbrug af IT- og telekommunikation Undersøgelsen af familiernes forbrug af IT og telekommunikation viser endvidere, at forbruget målt i kr. har været stigende, i såvel absolutte tal som i andel af det samlede forbrug. Dette til trods for, at prisindekset for pc'er er halveret i perioden 1994-2000.

Befolkningens adgang til pc og Internet 65 pct. af befolkningen har pc i hjemmet, og 64 pct. af befolkningen i aldersgruppen 16-74 år har adgang til Internettet enten fra hjemmet eller arbejdsplads/uddannelsesinstitution.

Godt 60 pct. af befolkningen har adgang til pc og 50 pct. har adgang til Internet i hjemmet i 2000. Pc og internet-opkobling er således ved at være et normalt gode i den danske befolkning. Internet-adgangen er mest udbredt blandt den yngre del af befolkningen, de 16-49-årige, hvor 70 pct. har adgang via hjem, arbejde eller uddan-

nelsesinstitution. Blandt de, hvis hovedbeskæftigelse er studerende/lærling eller højere funktionærer, har mere end 9 ud af 10 adgang til Internettet.

Indkomstforhold spiller også ind på internet-adgangen: Familier med en bruttoindkomst på 400.000 kr. eller mere har oftere adgang til Internettet end familier i indkomstintervallerne 100.000-399.999 kr., men også relativt mange, ca. 45 pct., med en bruttoindkomst under 100.000 kr. har adgang, fordi der er mange studerende i denne indkomstgruppe.

*Befolkningens køb
via Internettet*

En tredjedel af de, der har adgang til Internettet i hjemmet har inden for det seneste år købt varer eller tjenesteydelser over Internettet, og køb via Internet er stigende. Køb via nettet er mest udbredt i aldersgruppen 30-39-årige, hvor 25 pct. har købt varer/tjenesteydelser via Internettet inden for det seneste år. Efter hovedbeskæftigelse er internetkøb mest udbredt blandt højere funktionærer (28 pct.), fulgt af selvstændige (knapt 25 pct.) og studerende/lærlinge (ca. 20 pct.). I lighed med internet-adgangen er køb af varer og tjenesteydelser også mest udbredt blandt familier med en høj bruttoindkomst.

*Befolkningens adgang
til pc og Internet
i andre lande*

Adgang til pc i hjemmet er ikke nær så udbredt i Danmark som i visse af de lande, vi ofte sammenligner os med. I Sverige, Norge og Holland har hhv. 58 pct., 57 pct. og 65 pct. adgang til pc'er i hjemmet, mens den tilsvarende andel i Danmark er 52 pct. primo 1999. Til gengæld havde ca. 31 pct. af befolkningen i Danmark adgang til Internettet, mod 29 pct. i Norge og 22 pct. i Holland.